

Мазоренко М. О.,
канд. філос. наук, доцент,
завідувачка кафедри культури,
спорту та туризму, ХНТУСГ
м. Харків, Україна

Грабар Н. Г.,
доктор наук із соціальних
комунікацій, професор
кафедри культури, спорту та
туризму, ХНТУСГ
м. Харків, Україна

КУЛЬТУРА ГОСТИННОСТІ ГОСПОДАРЯ АГРОСАДИБИ

Сучасних жителів мегаполісу все частіше приваблює зелений туризм з його природнім ландшафтом, культурою і традиціями українського села, креативним підходом господарів агросадіб до прийому туристів, У статті розглядається специфіка гостинності українського господаря.

Ключові слова: гостинність, зелений туризм, агросадиба, специфіка української гостинності.

Современных жителей мегаполиса все чаще привлекает зеленый туризм с его естественным ландшафтом, культурой и традициями украинского села, креативным подходом хозяев агроусадеб к приему туристов, В статье рассматривается специфика гостеприимства украинского хозяина.

Ключевые слова: гостеприимство, зеленый туризм, агроусадьба, специфика украинского гостеприимства.

Green tourism, natural landscape, culture and traditions of the Ukrainian village, creative approach of the hosts of the local rural community to the reception of tourists attract nowadays the inhabitants of the megalopolis. The article is dedicated to the specificity of ukrainian rural community hospitality.

Key words: hospitality, green tourism, farm, agritourism, specificity of Ukrainian hospitality.

За даними Всесвітньої туристичної організації ООН міжнародний туризм у 2020 році впав до рівня 1990 року, скоротився на 72%, зокрема, через обмежувальні заходи, які запроваджують держави [6]. Побоювання громадян і посилена боротьба з пандемією призвели до зростання попиту на внутрішній туризм. Зазначене актуалізує увагу до популяризації зеленого туризму.

В західних країнах зелений туризм вже набув популярності, адже мешканці міст обирають його, щоб більше зрозуміти та пізнати щоденне життя сільського населення. Цей вид туризму приваблює містян тому, що свій вільний час вони можуть провести на території з екологічно чистим повітрям, зануритися в домашню атмосферу та можливість відволіктися від негараздів, стресів шумного життя мегаполісу. На сьогодні формується розуміння сільського зеленого туризму як специфічної форми відпочинку на селі з широкою можливістю використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Центральною фігурою в організації відпочинку на селі виступає сільська родина, яка надає житло, забезпечує харчування і знайомить з особливостями сільської місцевості [2, с. 143]. Отже, туристи можуть проживати у власному будинку сільського господаря, окремому гостьовому будиночку або на території данного господарства. І це потребує розробки відповідних програм туристичних маршрутів сільського зеленого туризму, які

розкривають джерела народної культури, духовності, звичаї та обряди. Особливо наголошуємо на прояві гостинності господаря агросадиб, адже гарні враження туристів від перебування в такій оселі стають рекомендацією для їхніх друзів, знайомих.

Мета статті: з'ясувати особливості української гостинності.

Серед українських дослідників сфери туризму, що досліджували гостинність слід назвати: С. Грибанову, В. Горбик, С. Горського, Т. Дворову, О. Дорошко, А. Ємченко, В. Євдокименко, В. Зінченко, А. Козицького, Н. Крачило, О. Лугову, М. Лукашевич, Я. Луцького, Г. Науменко, Є. Піскову, М. Поплавського, С. Попович, В. Русавську, М. Рутинського, Т. Сокол, В. Федорченко, М. Шульгу та ін.

Відомо, що у культурах різних національностей існують універсальні правила прийому гостей, зокрема: привітність, щедрість, доброзичливість тощо. На думку Г. Гарбар, «...гостинність як науковий термін визначає систему заходів та порядок їх здійснення з метою задоволення найрізноманітніших побутових, господарських і культурних запитів гостей туристичних підприємств, їх запобігливого обслуговування, надання низки послуг» [1, с. 45]. Кожен народ, базуючись на особливостях менталітету, має свої специфічні риси прояву гостинності.

Специфіку української гостинності вчені визначають особливостями територіально-географічного поділу, культурно-

історичного розвитку, взаємодією з різними народами, що мігрували протягом тисячоліть [1, 3, 5]. Українська традиційна гостинність пройшла певний шлях та зазнала істотних змін, що в сучасному суспільстві вважаються важливими складовими соціокультурного сервісу.

Уперше гостинність як цілісне соціокультурне явище дослідила В. Русавська. Автор вважає, що в українській побутовій культурі XIX ст. найважливішим ритуалом гостинності є прийом гостя, що складався з обов'язкових етапів: по-перше, зустрічі та запрошення до хати; по-друге, урочистого прийому гостя за столом і частування, що символізувало важливий елемент гостинності українців; по-третє вирядження (проводи) гостя з дорогими подарунками, тому що звичаї дарування і віддарювання становили у гостинності українців важливу особливість [5].

Українське село здатне запропонувати туристові надзвичайно розмаїтий сільський туристичний продукт:

- самобутній побут,
- величезну історико-архітектурну народну спадщину,
- екологічно чисті продукти харчування,
- мальовничі ландшафти,
- створення можливостей для повноцінного змістовного відпочинку незаможної верстви людей [7].

Майже всі територіальні громади України мають можливості для прийому туристів в агросадибах. Надзвичайно важливим і

необхідним є заохочення індивідуального підходу господарів до кожного туриста.

Туристи завжди проявляють цікавість до особистих рецептів господарів із екологічно чистих сільськогосподарських продуктів. Зазвичай ці продукти мають характерні особливості і неможливо знайти в іншому місці щось схоже. Використання рецептів місцевої кухні стимулює господарів до поглиблення своїх знань та технологій виробництва. Варто залучати туристів до участі у щоденному житті господарів агросадиб, зокрема у зборі урожаю, заготівлі трав'яних чаїв, догляді за тваринами тощо.

Відомими методами прийому гостей вважаються майстер класи: випікання домашнього хліба та птахів щастя, приготування інших старовинних страв у печі, вареників; виготовлення ляльок з ниток; витинанки; флористика; виготовлення декоративних гобеленів; оздоблення скляної посуду; вишивка сувенірів та інше [3].

На сьогоднішній день в Харківському регіоні зареєстровано 65 об'єктів відпочинку у сільській місцевості: садиби (на жаль, агросадиб тільки 12), селянські і фермерські господарства, комплекси рибалки [8].

У Біловодській ТГ Луганської області вже заявили про себе: ковальська садиба в с. Новоолександрівці, старовинний обряд випікання хлібу в печі родини Літвіщенко з села Городище. Сім'я Анусових із Біловодська здобула грант від Програми розвитку

ООН, завдяки цьому була добудована альтанка автентичного українського будинку та дитячий майданчик, музейні кімнати: «Бабусина хатина» та «Будиночок пасічника». Відвідувачі із задоволенням згадують прекрасні моменти перебування в садибі та із задоволення приїздять знову [4].

На нашу думку, особливості української культури гостинності мають традиційну основу, вироблену століттями:

Зустріч гостей з хлібом і сіллю;

Доброзичливість, миролюбність;

Знання народної творчості (поговірки, прислів'я)

Національно-специфічний мовленнєвий етикет.

Нині традиції гостинності зазнають швидких змін. Із зростанням міграційних потоків, розвитком міжнародного туризму, торгівлі, міцніє співтовариство та партнерство країн Європи та світу. Це сприяє умовам інтернаціоналізації культури гостинності, її уніфікації, що призводить до зростання показників її якості та комфорту.

Однак, основою української гостинності є селянська народна культура. Викладачі кафедри культури, спорту та туризму ХНТУСГ намагаються дати студентам якнайбільше знань у цьому напрямі. Зокрема курс дисципліни «Етнокulturологія та культурна етнологія» знайомить із культурою господарювання в історичній ректоспективі.

Отже, нами порушена одна із важливих складових становлення сільського зеленого туризму, а саме культура господарювання в агросадібі. Готуючись приймати й обслуговувати туристів, члени селянських родин поповнюють свої знання з ведення домашнього господарства, підтримання належного стану допоміжних приміщень, приготування їжі тощо. Насправді тема актуальна, зацікавлює дослідників, тому в наступних розвідках будемо ознайомлювати читачів з новими векторами феномену української гостинності.

ДЖЕРЕЛА

1. Гарбар Г. Філософія гостинності в українському просторі туризму. – Релігія та Соціум. – 2013. – №3–4 (11–12). – С. 43–48.

2. Грабар Н. Г. Вивчення культурологічних дисциплін задля втілення українських народних традицій в туристичній галузі / Н. Г. Грабар, М. О. Мазоренко // Феномен туризму : розмаїття сенсів : монографія за ред. О.О. Красноручького, Н.І. Моїсєєвої. – Х. : Вид-во «Стильна типографія», 2019. – 252 с.

3. Лібанова Е.М. Людський розвиток регіонів України. – К.: СПД Савчина, 2002. – 123 с.

4. Моделі місцевого економічного розвитку: модельні практики. *Електронний ресурс. Доступне з:* <http://auc.org.ua/>

5. Русавська В. А. Гостинність в українській побутовій культурі XIX ст. : Дис... канд. наук: 17.00.01 К. : КНУКіМ - 2007.

6. Міжнародний туризм. *Електронний ресурс. Доступне з:* https://myc.news/ua/biznes/mezhdunarodnyj_turizm_sokratilsya_na_72

7. Сільський туризм – як інструмент ефективного розвитку сільської території. *Електронний ресурс. Доступне з:*

<https://agro.me.gov.ua/ua/napryamki/rozvitok-silskih-teritorij/silskij-turizm>

8. Сільський зелений туризм. Тренд туристичного сезону 2020. Електронний ресурс. Доступне з: <https://tourcenter.kh.ua/uk/news/khomct/silskiy-zeleniy-turizm-trend-turistichnogo-sezonu-2020>

Швидка Н. В.,
к. філол. н., доцент, доцент
кафедри української мови та
літератури Донбаський
державний педагогічний
університет
м. Слов'янськ, Україна

Гончар Т.,
студентка 4 курсу
філологічного факультету,
Донбаський державний
педагогічний університет
м. Слов'янськ, Україна

НАУКОВІ РАКУРСИ ХАРКІВСЬКОЇ ЕЛІТИ ЯК СКЛАДНИК ЦІЛІСНОГО ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Стаття присвячена аналізу досягнень науковців Слобожанщини як складника ціннісних критеріїв життєдіяльності людини. Представлено інформацію про наукові відкриття, предметом яких було поняття «культура життєзабезпечення». Здійснено спробу простежити регіональне становлення різногалузевих досягнень харківських науковців.

Ключові слова: Слобожанщина, харківська національна еліта, життєвий простір, наукові знання, раціонально-інтелектуальне світосприймання.